

Predgovor

Razvitejša živa bitja praviloma živijo v skupnostih, kar jim pravzaprav omogoča preživetje. Za dejavno sožitje v taki združbi pa je potrebno sporazumevanje med njenimi posamezniki, in sicer z neposrednim telesnim stikom, s kretnjami ali drugim vidnim izražanjem, z oglašanjem ali še s čim.

Vse to velja tudi za človeka, ki pa edini premore še poseben način sporazumevanja: govor oz. jezik. Ta sporazumevalna sposobnost ga izrazito loči od preostalega sveta, še zlasti, ker je tesno povezana s človekovimi drugimi izrednimi zmožnostmi, kot je npr. mišljenje.

Človeški jezik je najčudovitejša stvar na svetu. Z njim izražamo svoje misli in čustva, se sporazumevamo s soljudmi in nanje vplivamo, s pomočjo jezika posredujemo spoznanja o svetu in ohranjamo svoje vedenje o preteklosti, z jezikom ustvarjamo novo resničnost v književni umetnosti, z njim lahko celo razpravljamo o jeziku samem. Pravzaprav si sveta in svojega življenja v njem ne moremo predstavljati brez jezika in svoje jezikovne dejavnosti; celo najsodobnejša komunikacijska tehnologija svojo uspešnost dosega predvsem z jezikovnimi sredstvi, saj mobilnega telefona ali internetnih sporočil, kljub vsemu, ni brez besed. Celo tisti, ki so zaradi svoje telesne prikrajšanosti (vsaj na videz) tudi ob del siceršnje jezikovne dejavnosti (npr. slepi ali gluhi), za sporazumevanje prav tako uporabljajo jezik, seveda na drugačen način (prim. znakovni jezik ali brajico za slepe).

Pri razmišljanju o jeziku (torej v povezavi s človekom) sta pomembni dve ugotovitvi. Prva je ta, da človek zmore jezik skorajda brez omejitev in mojstrsko uporabljati (ga zna oz. govori/piše), druga pa, da z uporabljenimi jezikovnimi sredstvi vedno nekaj sporoča (nekaj *pove*). To drugo jeziku pravzaprav daje smisel, vemo pa tudi, da ga brez sposobnosti za njegovo rabo prav tako ne bi bilo.

Jezikovna dejavnost je torej neločljivo povezana z življenjem človeka in obstojem človeške družbe in je zanj celo določevalna, vendar o njej še

vedno ne vemo vsega, čeprav se številne vede od filozofije, jezikoslovja, psihologije, sociologije pa do najmodernejše komunikologije dolga stoletja ukvarjajo prav z jezikom. Vseeno pa so dognale vsaj najosnovnejše zakonitosti njegovega ustroja in delovanja, kar nas zagotovo lahko prepriča ne le o neverjetni zapletenosti jezika, temveč predvsem o njegovi nenadomestljivi vlogi, ki jo ima pri medčloveškem sporazumevanju. Pomembna pa je tudi njihova ugotovitev, da so posamezni jeziki po svoji zunanji podobi res zelo raznoliki, način in namen funkcioniranja jezikovnih sredstev pa sta v bistvu pri vseh enaka.

Vedenja o jeziku nam vsem njegovim, tudi najbolj privrženim, uporabnikom še vedno primanjkuje, zelo splošnega ali povsem uporabnega. Celo tisti, ki se jezikovno načrtno izobražujejo, npr. za učiteljski poklic, vedo premalo zlasti o teoriji jezika, da bi lahko svoje siceršnje jezikovno znanje globlje osmislili ter vsakdanja vprašanja, dileme in ravnanja lažje in uspešneje reševali na trdnih strokovnih temeljih. Naš namen je, da ta primanjkljaj vsaj nekoliko zmanjšamo – korak za korakom bomo spoznavali vse bistveno o jeziku in njegovem delovanju, ga bolje razumeli in tudi bolj samozavestno uporabljali.